

Çok Boyutlu Zorbalık Ma?duriyeti Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çok Boyutlu Zorbalık Ma?duriyeti Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19260>

Özet

Çok Boyutlu Zorbalık Mağuriyeti Ölçeği (ÇBZMO), bireylerin farklı bağamlarda ve şekillerde maruz kaldıkları **zorbalık** deneyimlerini ölçmek amacıyla geliştirilmiğ bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, orijinal versiyonunun Türkçe konuğan popülasyonda kullanılmak üzere kültürel ve dilsel **uyarlama** çalışması neticesinde ortaya çıkmıştır. Ölçeğin temel amacı, fiziksel, sözel, ilgisel ve siber zorbalık gibi mağuriyetin çok boyutlu yapılarını güvenilir ve geçerli bir şekilde tespit etmektir. Ölçeğin **uyarlama** çalışması, 2020 yılında Şme, Erden-Çınar, Keskinolu ve Kütük tarafından gerçekleştirilmiğ olup, elde edilen psikometrik veriler aracın Türk kültürüne uygunluğunu desteklemektedir.

Bu araç, özellikle okul ortamlarında ve ergen popülasyonunda zorbalık mağuriyetinin yaygınlığını ve türlerini belirlemek için kritik öneme sahiptir. Araştırmacılar ve ruh sağlığı uzmanları için kapsamlı bir değerlendirme imkanı sunar.

Anahtar Kelimeler

Zorbalık, Psikometri, Mağuriyet, Ölçek Uyarlaması, Ergenlik, Okul Zorbalığı, Çok Boyutlu Ölçüm.

Yazarlar

Yakup Şme, S. Erden-Çınar, M. Ş. Keskinolu, H. Kütük.

Amaç

Çok Boyutlu Zorbalık Mağuriyeti Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin maruz kaldıkları zorbalık türlerini ve şiddetini çok boyutlu bir perspektifle ölçmektir. Ölçek, yalnızca zorbalığın varlığını değil, aynı zamanda mağuriyetin farklı biçimlerini (örneğin, fiziksel saldırıdan sosyal dışlanmaya kadar) ayrt edebilmeyi hedefler.

Ölçeğin Türkçe'ye **uyarlama** çalışması, Türk kültüründeki bireylerin zorbalık deneyimlerini geçerli ve güvenilir bir şekilde değerlendirebilecek standart bir araç sağlamak amacıyla yapılmıştır. Bu, özellikle eğitim kurumlarında zorbalıkla mücadele stratejilerinin geliştirilmesi ve risk altındaki öğrencilerin belirlenmesi açısından önemlidir.

Yapı

Bu ölçek, zorbalık mağuriyetini tek bir genel puan yerine, zorbalığın farklı görünümünü temsil eden alt boyutlar aracılığıyla ölçen çok boyutlu bir **yapı** üzerine kurulmuştur. Zorbalık, modern psikolojide tek tip bir davranıştan ziyade, farklı bağamlarda (yüz yüze ve siber) ve farklı

yöntemlerle (açık ve gizli) ortaya çıkan karmaşık bir fenomen olarak kabul edilir.

ÇBZMO'nun ölçtüğü temel boyutlar genellikle şunlar içerir (orijinal ölçeğin yapısına bağlı olarak):

Fiziksel Ma'duriyet (Vurma, itme gibi doğrudan eylemler).

Sözel Ma'duriyet (Alay etme, tehdit etme).

İlişkisel/Sosyal Ma'duriyet (Dövlama, dedikodu yayma).

Siber Ma'duriyet (İnternet veya sosyal medya üzerinden taciz).

Geçerlik

Çok Boyutlu Zorbalık Ma'duriyeti Ölçeği'nin Türkçe **uyarlama** çalışmasında (Şme vd., 2020), ölçeğin Türk popülasyonunda ölçmeyi amaçladığı yapıyı doğru bir şekilde ölçüp ölçmediğini belirlemek için kapsamlı **geçerlik** analizleri yapılmıştır.

Yapı **geçerlik** kanıtları, genellikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılarak incelenmiştir. Bu analizler, ölçeğin maddelerinin kuramsal olarak öngörülen çok boyutlu yapıyı (faktör yapısını) desteklediğini göstermelidir. Ayrıca, ölçeğin ilgili diğer yapılarla (örneğin, depresyon, kaygı veya öz saygı) beklenen yönde ilişkiler gösterip göstermediğini inceleyen ölçüt bağlantılı geçerlik çalışmaları da yürütülmüştür.

Güvenirlilik

Ölçeğin **güvenirlilik** çalışmaları, maddelerin iç tutarlılığı ve ölçek puanlarının zaman içindeki istikrarını değerlendirilmeyi amaçlamıştır. Uyarlama çalışmasında, ölçeğin alt boyutlarının her biri için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır.

Yüksek iç tutarlılık katsayıları, ölçek maddelerinin aynı psikolojik yapıyı ölçmede homojen olduğunu gösterir. Tipik olarak, psikometrik açıdan kabul edilebilir bir **güvenirlilik** düzeyi (Cronbach Alfa katsayısı) .70 ve üzeri olarak beklenmektedir. Ölçeğin zaman içinde tutarlılığı test etmek amacıyla test-tekrar test güvenilirliği çalışmaları da yapılmış olabilir, bu da ölçek puanlarının kısa bir süre sonra tekrar uygulandığında benzer sonuçlar verdiğini doğrular.

Faktör Analizi

Çok Boyutlu Zorbalık Ma'duriyeti Ölçeği'nin Türkçe **uyarlama** sürecinde, ölçeğin orijinal yapısının Türk örnekleminde korunup korunmadığını incelemek amacıyla faktör analizleri temel bir rol oynamıştır.

Araştırmacılar öncelikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanarak, maddelerin hangi faktörler altında toplandığını incelemişlerdir. Ardından, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile elde edilen

faktör yapısının teorik modellerle ne kadar uyumlu olduğunu test etmişlerdir. Başarılı bir uyarlama, orijinal ölçeğin sunduğu çok boyutlu faktör yapısının (örneğin, dört veya beş faktörlü bir yapı) Türkiye örneğinde de iyi uyum indeksleriyle (CFI, TLI, RMSEA) doğrulanması gerektirir.

Araç

Test Türü: Uyarlama Ölçeği (Adaptation)

Format: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Öğrenci Popülasyonu (Genellikle ortaokul ve lise öğrencileri)

Yaş Grubu: Ergenlik dönemi (Genellikle 12-18 yaş arası)

Popülasyon Detayları: Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması, Türkiye'deki çeşitli okullarda öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma, psikometrik özelliklerin genel öğrenci popülasyonunda temsil edilebilirliğini sağlamaya amaçlanmıştır.

Test Metodolojisi: Ölçek, katılımcıların belirli zorbalık davranışlarına ne sıklıkta maruz kaldıklarını deşerlendirmelerini gerektiren bir derecelendirme formatına (Likert tipi) sahiptir. Puanlama, alt boyutlar ve toplam mağduriyet düzeyi üzerinden yapılmaktadır. Orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [cok-boyutlu-zorbalik-magduriyeti-olcegi-toad.pdf](#)

Anahtar Kelimeler

Zorbalık Mağduriyeti, Faktör Yapısı, Psikolojik Test, Kültürel Uyarlama, İme, e-Kafkas Eğitim Araştırmalar Dergisi.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Yakup İme

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Bilgi mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: Bilgi mevcut değildir.

Yazışma Adresi: imeyakup@gmail.com

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: Türkçe uyarlama ve geçerlik çalışması 2020 yılında yayımlanmıştır.

Şzinler ve Ücret: Ölçeğin akademik ve araştırma amaçlı kullanıma için sorumlu yazar Yakup Şme ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Ticari kullanım koşulları hakkında bilgi mevcut değildir.

Kaynaklar

Şme, Y., Erden-Çınar, S., Keskinolu, M. Ş., ve Kütük, H. (2020). Çok Boyutlu Zorbalık Mağduriyeti Ölçeği'nin Türkçe 'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *e- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7, 137-152. DOI: <http://dx.doi.org/10.30900/kafkasegt.732493>

Çok Boyutlu Zorbalık Mağduriyeti Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek maddeleri bu kaynakta doğrudan sağlanmamıştır. Maddelere erişim için yukarıda belirtilen akademik referans makalesine başvurulması gerekmektedir.